

Iktatószám	Budapestre vonatkozó ujságcikkek	Osztályozás
		Tárgy 728.3
	Szerző	Hely Orczy-ház
	Cím Az Orczy-ház	Idő 1913
Forrás: Pesti hírlap		Személy
Bp- (Hely)	1913 III/2 (Idő)	(Köt. v. füz.)
		Oldalsz.
		Helyszám

— (Az Orczy-ház.) Az a hatalmas kétemeletes épület-kolosszus, mely a Károly-körut és a Király-utca sarkán áll s a környelvényben Orczy-ház néven szerepel, — ismét aktuális. Néhány hét múlva el fogják árverezni. A kikiáltási ára közel három millió korona. Kétségtelenül jelentékeny összeg, de az is bizonyos, hogy az Orczy-ház területre nézve legnagyobb az összes budapesti lakóházak között: 2206 négyszögöl területű. Ama kevés pesti ház közül, melyekhez történelmi nevek fűződnek, legnagyobb multra talán az Orczy-ház tekinthet vissza. Hosszu multja alatt oly sokan szerepeltek a telekkönyvben e ház tulajdonosai, illetve résztulajdonosai egyaránt, mint egyetlen más lakóháznál sem.

A legrégebb telekkönyvi adatok szerint 1841-ben öten birtokolták a nevezetes épületet: báró Orczy Lőrinc, László, György, Lajos és István. 1857-ben Orczy Lőrinc része gróf Szapáry József-re és ennek neje, Orczy Annára, szállott, ettől fogva folytonosan növekedett a tulajdonosok száma s a részarányok folytonosan csökkentek. 1860-ban Kár Mátyas és Zorn Vilmos nevei is előfordultak a tulajdonosok nevei között, ketten megvették az épület birtokjogát egynyelcad részben. A Szapáry család tagjai ettől kezdve állandó tulajdonosai lettek a nagy sárga lakóháznak. Szapáry Józsefné, szül. báró Orczy Anna, részét négy gyermeke örökölte: gróf Szapáry Gyula (a későbbi miniszterelnök), herceg Auersperg Sándorné, született gróf Szapáry Sarolta, gróf Szapáry Ida és gróf Szapáry Imre, míg Orczy István része 1869-ben báró Orczy Elek-re szállt.

A ház értékét 1860-ban 326.000 forintra becsülik és egynyelcad részét 37.000 forintért adták el. Báró Orczy István később visszavette az Orczy Elek-re szállt részét és nejevel, Lipthay Ágostával, egyenlő arányban szerepelt az Orczy-ház tulajdonosai között. (1877.) Ugyanezen időben a ház tulajdonosai közül a Szapáry grófok része két kiskoru Auersperg hercegre: Vilmosra és Annára szállott. Anna hercegnő közben férjhez ment gróf Westphalen-Rohan Józsefhez s reá szállott úgy anyjának, mint bátyjának része. 1878-ban a ház tulajdonosainak a száma leszállt 7-re s a régi birtokosok kö-

zül pedig már csak egyedül báró Orczy László szerepelt.

Ettől fogva az Orczyak száma ismét megsaporodott. A nagy család ifjabb tagjai közül ott szerepelnek a tulajdonosok között Orczy Emil, Chernbin, Serafin, Karolina, József, báró Roxberg Imréné, született Orczy Hortenzia, gróf Károlyi Viktorné, szül. Orczy Irma. A fennebb említett Kár Mátyas részét ekkor már gyermekei és unokái örökölték, valamint „netalán születendő törvényes gyermekeik, egymásközi egyenlő arányban.“ 1890-ben a birtokosok száma már 20 volt. A birtokarány természetesen nem volt egyforma. Egymásután olvashatjuk az Orczy, Westphalen, Boxberg, Károlyi neveket, sőt új nevek is szerepelnek: gróf Bentzel Sternan Ferenc Erich és neje, született Hohenlohe Jadwiga nevei, akik kilencvenhatötöt százhetvenhatöt részt birtokoltak közösen a hatalmas épületből.

A 90-es évek folyamán egymást váltogatták a tulajdonosok között az említett nevek birtokosai. Voltak köztük bárók, grófok, hercegek, de azért állandóan meghuzódott az előkelő származású nevek között egy-két polgári hangzású családi név is. A pesti háztelkek értéke, mint az köztudomású, a jelen század első éveiben kezdett rohamosan emelkedni. Az Orczy-ház környékén egyre-másra épültek a 4—5 emeletes paloták s ettől fogva kezd szerepelni az Orczy-ház részvénytársaság. Elsőnek báró Orczy Bódog részét vették meg s attól fogva folyton szaporodott a részvénytársaság részaránya. Az Orczy-család tagjainak házasságkötései révén legujabban képviselve vannak a birtokosok között a gróf Zselénsky, báró Piret, gróf Zay, von Gaethem, Kiviatovszky, gróf Westphalen-Rohan, báró Boxberg, herceg Auersperg családok, a háznak csaknem fele részét azonban már az Orczy-ház részvénytársaság birtokolja.

Nem érdektelen, hogy a hatalmas lakóháznál több legenda forog közszájon. Ilyen például az is, hogy percenkint egy aranyat jövedelmez. Csak 10 koronás aranyat számítva, naponkint 14.400 korona volna ez; az évi jövedelem pedig 5 millió 256 ezer koronát tenne ki s ugyanezen számítással 50.000 korona értéket képviselne minden egyes négyszögöl. Ennek az elterjedt hiedelemnek a naivitása, amint e néhány számjegyből kitetszik, ugyancsak nyilvánvaló.

Ma még kétséges, hogy mi lesz az Orczy-ház sorsa. Annyi bizonyos, hogy előbb vagy utóbb az ő falain is meg fognak jelenni azok a szorgalmas tótók, akik csakánnyakkal a mult idők sirásói gyanánt szerepelnek Budapesten.